

HUISZWALUWINVENTARISATIE NOORDOOST-TWENTE 2010

“Ze waren dit jaar laat terug”, was een veel gehoorde opmerking tijdens de inventarisatieronde van de tellers. Met die ‘ze’ doelden de “zwaluwbezitters” op de boeren- en dan met name ook de huiszwaluwen. Het koude voorjaar zal zeker een rol hebben gespeeld bij die late terugkeer. Daarbij kwam nog dat de nestbouw in een droge periode viel, dus het begin van het broedseizoen verliep niet erg voorspoedig. Gelukkig kwamen de vermoedens dat het een slecht zwaluwenjaar zou gaan worden niet uit. Het aantal broedparen in 2010 viel uiteindelijk toch nog mee. Met een totaal van 2109 bewoonde nesten bleef 2010 maar 9 nesten achter bij het topjaar 2009.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de laatste 10 jaar, waarbij 2010 niet misstaat in dit rijtje.

Jaar	Bewoonde locaties	Totaal aantal nesten
2001	283	1917
2002	254	1624
2003	278	1840
2004	273	1872
2005	293	2191
2006	293	2110
2007	284	1945
2008	281	2058
2009	286	2118
2010	282	2109

Door het ontdekken van een paar nieuwe locaties, waar overigens al jaren huiszwaluwen voorkwamen, is de daling van het aantal nesten maar heel gering. Dit verdoezelt enigszins het feit dat de zwaluwenstand het moeilijk heeft. Het aantal geschikte nestplekken staat toch onder druk.

Locatiegrootte

Hieronder verstaan we in dit verslag het aantal nesten dat op een bepaald adres voorkomt. Hoe volgens de landelijke verdeelsleutel de locatiegrootte, in procenten uitgedrukt, er in Noordoost-Twente uitziet, is aangegeven in onderstaande tabel. (ter vergelijking drie jaargangen)

Categorie	Locatiegrootte	2008	2009	2010
A	1 nest	16,7	15,4 %	17,7 %
B	2 – 5 nesten	40,2	40,9%	37,2 %
C	6 – 15 nesten	32,0	33,9%	34,1 %
D	16 – 25 nesten	7,5	5,6%	7,5 %
E	26 – 50 nesten	2,5	3,5%	2,8 %
F	51 – 100 nesten	1,1	0,7%	0,7 %

Vergeleken met de voorgaande jaren verschillen de percentages niet veel. Een trend is, ook over een langere periode van jaren, nauwelijks aan te geven.

Dit jaar waren er in Noordoost-Twente 10 locaties met meer dan 25 bezette nesten. Tot categorie E (26 t/m 50 nesten) behoorden de locaties bij de fam.Kemna te Albergen met 26 (12), fam. Mensen te Geesteren met 26 (9), Keizer te Beuningen met 27 (32), Meijerink te Lonneker met 28 (38), Grote Beverborg te De Lutte met 30 (50), Bartels te Oldenzaal met 30 (20), Schothorst te De Lutte met 31 (22) en Lubbers te Albergen met 35 (42) De twee grootste locaties (categorie F) werden aangetroffen bij de fam. Broenink te Langeveen met 58 (60) en de fam. Zanderink in De Lutte met maar liefst 97 (67) nesten. Bij laatstgenoemde familie werden door teller Bennie Egberink ook nog 41 nesten van de boerenzwaluw aangetroffen. (tussen haakjes de aantallen van 2009)

Noordoost-Twente onderverdeeld

In onderstaand overzicht zijn de plaatsen in ons telgebied met het aantal daar aanwezige locaties en nesten aangegeven. Ter vergelijking twee jaargangen.

Plaats	locaties		nesten		Plaats	locaties		nesten	
	2009	2010	2009	2010		2009	2010	2009	2010
Agelo	14	12	112	118	Mander	4	8	51	70
Albergen	12	11	163	131	Manderveen	0	0	0	0
Beuningen	18	18	168	173	Mariaparochie	2	2	13	13
Brecklenkamp	2	1	10	11	N.Deurningen	3	5	14	18
De Lutte	34	31	308	309	Nutter	6	7	29	35
Denekamp	21	21	140	139	Oldenzaal	1	1	20	30
Deurningen	13	11	63	47	Ootmarsum	2	1	15	7
Enschede	0	0	0	0	Oud Ootmarsum	9	11	36	39
Fleringen	14	13	80	70	Overdinkel	0	0	0	0
Geesteren	21	23	92	123	Reutum	10	9	56	45
Hengelo	0	0	0	0	Rossum	35	37	253	234
Hertme	2	2	11	11	Saasveld	19	18	110	136
Hezingen	2	1	8	5	Tilligte	13	12	100	100
Langeveen	4	5	70	67	Tubbergen	2	2	12	5
Lattrop	7	6	49	48	Vasse	2	1	5	4
Lonneker	3	7	40	29	Vriezenveen	2	3	2	9
Losser	4	3	31	21	Weerselo	6	7	57	67

Kunstnesten

Van de 2109 hierboven genoemde nesten waren er 1694 door de vogels zelf gebouwd. De overige 415 werden gevormd door bewoonde kunstnesten. Het aantal van 415 kunstnesten is bijna 20 % van het totale aantal bewoonde nesten. In het gehele gebied zijn door onze tellers 652 geplaatste kunstnesten aangegeven. De bezettingsgraad van die kunstnesten komt hierbij uit op 64 %. Dit percentage is in werkelijkheid iets lager daar niet iedere teller alle aanwezige niet-bezette kunstnesten heeft ingevuld. Elk jaar worden er weer een aantal kunstnesten aangevraagd. Vooral op plaatsen waar gewone nesten nogal eens wegvallen door droogte kan een kunstnest zin hebben. Ook dit jaar zijn er tal van locaties waar een groot percentage van de opgehangen kunstnesten bezet zijn. Bij verschillende adressen zijn zelfs alle opgehangen kunstnesten bezet, zoals bij Tijink in Agelo, Oude Hendriksman in Rossum, Velthof in Albergen en Mensen te Langeveen. Op de twee grootste locaties, in De Lutte en in Langeveen met resp. 97 en 58 nesten bewoonde nesten zijn geen kunstnesten aanwezig. Alle nesten zijn door de vogels zelf gebouwd, echter wel geholpen met door de boeren gemaakte modderpoeltjes.

Maken van een modderbad:

Je kunt huis- en boerenzwaluwen helpen door in de buurt van een kolonie op een verloren hoekje een ondiepe plas met modder te maken. Soms is er een natuurlijke plaats die door regelmatig besproeien een modderpoel kan opleveren. Maar ook een ingegraven stuk plastic gevuld met een paar emmers leem of zandleem vermengd met wat stalmest is hiervoor zeer geschikt. Wel is het zaak om dit gedurende het seizoen nat te houden.

Druk bezochte modderbad op een zwaluwlocatie in Albergen

Opgemerkt.

- Hoewel de inventarisatie gericht is op huiszwaluwen, is op veel bezochte adressen ook het aantal nesten van de **boerenzwaluw** genoteerd. Dit jaar telden we van deze vogel in totaal 1135 nesten, tegen 1295 in 2009. Boerenzwaluwen zijn er in werkelijkheid veel meer. De vogelwerkgroep Losser telt elk jaar ook alle boerenzwaluwen in hun werkgebied. In het overige gebied van Noordoost-Twente wordt niet overal geteld.
- Een aantal keren is door "huiszwaluwenbezitters" aangegeven dat steenuiltjes nogal eens een nest van de huiszwaluw verstoord. Op tal van plaatsen blijkt echter het broedseizoen ook wel zonder predatie door de steenuil te verlopen. Dit jaar werd er ook melding gemaakt van predatie door gaaien. Maar liefst 17 keer werd een huiszwaluwnest in bezit genomen door mussen en één keer gebeurde dit door een gekraagde roodstaart.
- Bij de "Bessentuin" op de grens van Vriezenveen en Geesteren veroorzaakten zwaluwen nogal wat overlast door een plukmachine in de schuur te bevuilen. Ze waren gewend om 's nachts op de machine te gaan zitten. De eigenaar van de Bessentuin loste dit probleem op door, op een andere plaats iets verderop, een dik touw te spannen. Dit werd al gauw door de overnachtende beestjes gebruikt als zitdraad en de overlast van vogelpoep op de machine was voorbij.

Jongen uit
afgevalen nesten
kunnen
eenvoudig in een
kunstnest worden
geplaatst. De
ouderdieren
voeren de jongen
dan gewoon
door.

Dit jaar kende het broedseizoen enkele periodes met extreme weersomstandigheden. Door een periode van extreme droogte en hitte vielen er mede door slecht nestmateriaal meer nesten naar beneden dan in voorgaande jaren. Bovendien regenden bij enorme plensbuien in augustus meerdere nesten met jongen van de gevel. Gelukkig konden tal van jonge vogels overleven doordat ze in een ander zwaluwnest werden bijgeplaatst.

- Bij de fam. Zanderink in De Lutte hebben in 2010 naast de 97 huiszwaluwen nog 41 boerenzwaluwen onderdak gevonden. Dit aantal is in de jaren dat er in Noordoost-Twente wordt geïnventariseerd een recordaantal.
- Door Frans Broekhuis en Henk Koertshuis werd voor het eerst in onze "telgeschiedenis" melding gemaakt van de aanwezigheid van een gierzwaluwnest in de dorpskern van De Lutte. Op hetzelfde adres broedden ook 7 huiszwaluwpootjes.
- In 2010 zijn er 40 vrijwilligers op pad geweest om de inventarisatie te verrichten. Het zijn leden van vogelwerkgroep Losser, de werkgroep Weidevogelbescherming flora en fauna van Heemkunde Denekamp, de vogelwerkgroep van Heemkunde Ootmarsum en van Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto. Als lid van laatstgenoemde vereniging heeft Paul Snijders in Mander de inventarisatie op zich genomen. Doordat hij daar de omgeving en alle boeren goed kent, leidde dat meteen tot een aantal 'nieuwe' adressen. Het inventarisatiebezoek met de uitwisseling van kennis en gedeelde interesse in natuur is gewoon belangrijk voor natuurbehoud.

Voor vragen, tips, opmerkingen of het doorgeven van nog niet bij ons bekende huiszwaluwenlocaties kunt u contact opnemen met een bij u bekende teller of met het contactadres van de werkgroep.

Gerard Boerrigter

Secretariaat@nvwqdegrutto.nl